

Tato práce se věnuje tématu představenstvo akciové společnosti, výkonnému orgánu, který má především za úkol strategické vedení a řízení akciové společnosti. Akcionáři od představenstva očekávají především maximalizaci hodnoty společnosti a péči o její záležitosti v co nejvyšší možné míře. Tento výkonný orgán je dle mého názoru stěžejním v celém systému, jehož smyslem je rozvoj blahobytu nejen akcionářů samotných, ale také lidské společnosti jako celku, neboť stakeholders (zainteresované osoby) jsou nedílnou součástí celého systému, díky němuž může akciová společnost existovat a generovat zisk.

V 18. století Adam Smith v díle Bohatství národů definoval problém „principál – agent“, jehož projevy nalezneme již v 16. století, kdy se uskutečňovaly zámořské objevitelské plavby a tehdejší investoři svěřovali svou loď a další prostředky kapitánovi, který byl ve své podstatě pánem celé situace – s prostředky hospodařil daleko od investorů, v jeho rukou ležel úspěch celé výpravy (zhodnocení vložených prostředků) a on, de facto, rozhodoval o tom, zda investorům odevzdá skutečně vše, co se v zámoří podařilo získat.

Stále zřetelnější oddělování vlastnictví a kontroly a neschopnost akcionářů efektivně kontrolovat správní orgány, které měly teoreticky zastávat jejich zájmy, vedla ve 20. století k růstu zájmu o corporate governance¹. Názor na to, jaké oblasti lze podřadit pod tento pojem, není jednotný, ale lze shrnout, že sem lze zahrnout problematiku transparentnosti a zveřejňování informací o společnosti, audit, politiku odměňování členů správních orgánů, nezávislost členů správních orgánů, politiku řízení rizik, interní audit, popř. další prostředky, díky nimž akcionáři získávají reálný obraz toho, co se ve společnosti děje, a mohou tak účinně kontrolovat správní orgány. Nejen z důvodu eliminování problému oddělování vlastnictví a kontroly, jsou členové správních orgánů, a zejména členové představenstev (správních rad), svázáni řadou povinností a při jejich porušení nepříznivým sekundárním následkem - odpovědností.

---

¹ Tento pojem není jednotně definován. Studie Weil, Gotshal & Manges LLP, Comparative study of Corporate Governance Code Relevant to the European Union and its Member States na str. 28 obsahuje výčet některých jeho definic. Nicméně za výchozí pro další definice je možné považovat jeho vymezení v Cadbury report, která byla sestavena v rámci Londýnské burzy cenných papírů v r. 1992, a která corporate governance definuje jako systém, kterým jsou společnosti řízeny a kontrolovány.

Odpovědnost členů správních orgánů se stala v posledních letech aktuálním tématem zejména díky skandálům velkých akciových společností typu Enron či Parmalat, které se dotkly jak společníků, tak i zaměstnanců, věřitelů či jiných osob, které se společností vstupují do právních vztahů. Ukázalo se, že současné právní předpisy ani kodexy správy a řízení společností nejsou s to zabránit zneužití moci; důraz začíná být kladen na etický výkon funkce, jasnější určení povinností členů správních orgánů a následné uplatňování odpovědnosti.

Vzhledem k výše řečenému je těžištěm této práce problematika povinností člena představenstva a soukromoprávní odpovědnost jako důsledek jejich porušení. Tato práce nabízí také srovnávací pohled na úpravu určitých otázek ve Spojeném království Velké Británie a Severního Irska (dále jen „**Spojené království**“). I když je ve Spojeném království uplatňován monistický model řízení a správy společnost, z úvodní kapitoly je zřejmé, že oba modely mají mnoho společného a v praxi se řeší obdobné otázky. Navíc ve Spojeném království je problematika odpovědnosti správních orgánů předmětem soudního rozhodování daleko častěji než v ČR a některé přístupy by mohly být inspirativní i pro naši jurisdikci.

Cílem této práce je vymezit postavení a úlohu představenstva v akciové společnosti, práva a povinnosti jeho jednotlivých členů a zejména pak upozornit na možné následky porušení jejich povinností. Tato práce není primárně prací srovnávací. Srovnání má sloužit k zamyšlení se nad českou právní úpravou a umožnit na diskutované otázky nahlížet z jiného pohledu.

Následující text je rozdělen do několika celků. Druhá kapitola slouží k vymezení postavení představenstva mezi orgány akciové společnosti, věnuje se jejich vzájemné interakci, charakteristice představenstva jako statutárního orgánu a alespoň stručně pojednává o monistickém a dualistickém modelu řízení a správy akciové společnosti, zejména o jejich vzájemné kovergenci. Ve třetí kapitole je pak pojednáno o samotné působnosti představenstva v české právní úpravě, zejm. o obchodním vedení a jednání jménem společnosti.

Ve čtvrté a páté kapitole se zabývám vznikem a zánikem právního vztahu mezi členem představenstva a akciovou společností a také způsobilostí osoby stát se členem tohoto orgánu. Co se týká vzniku funkce, pozornost je věnována zejména volbě jako nejčastějšímu způsobu vzniku funkce. V případě zániku funkce je pozornost soustředěna zejména na odvolání a

odstoupení z funkce, opět jako na nejčastější důvody zániku tohoto obchodně-právního vztahu.

V páté a šesté kapitole se věnuji obsahu právního vztahu člena představenstva a akciové společnosti, tedy právům a povinnostem. Účelem této práce není podat vyčerpávající přehled všech práv a povinností člena představenstva, ale zaměřit se jen na ta práva, která z povahy věci s výkonem funkce neodmyslitelně souvisí, tedy na odměňování a na právo na informace; a na ty povinnosti, které jsou určující pro postavení představenstva v organizační struktuře společnosti, zejména na povinnost loajality a povinnost vykonávat funkci s péčí řádného hospodáře. Součástí úvodní kapitoly o povinnostech člena představenstva je zmínka o navrhované úpravě této problematiky v rámci rekodifikace a také krátké pojednání o reformě britského práva společností, kterou přináší CA 2006 a která významně ovlivňuje právě povinnosti členů správních rad.²

Práci uzavírá kapitola o soukromoprávní odpovědnosti člena představenstva, kde je pojednáno o odpovědnosti jako takové, odpovědnosti za škodu vůči společnosti a vůči jejím akcionářům, dále pak o sankčním ručení ve vztahu k věřitelům, o následcích porušení zákazu konkurence, smluvní pokutě a o úpravě diskvalifikace členů představenstva (členů správní rady) jak v Návrhu ObchZ³, tak v britském právu. Závěr pak shrnuje nejdůležitější poznatky, ke kterým jsem dospěla.